ÚZKOSTNOST UČITELŮ V DŮSLEDKU PANDEMICKÉ ZKUŠENOSTI V KRÁLOVEHRADECKÉM A OLOMOUCKÉM KRAJI

TEACHERS' PANDEMIC-TRIGGERED ANXIETY IN THE HRADEC KRÁLOVÉ AND OLOMOUC REGIONS

Jana Marie Havigerová[1], **Stanislav Michek**[1], **Jana Poláchová Vašťatková**[2]

[1] Ústav primární, preprimární a speciální pedagogiky, Pedagogická fakulta, Univerzita Hradec Králové, Hradec Králové

[2] Katedra sociologie, andragogiky a kulturní antropologie, Filozofická fakulta, Univerzita Palackého v Olomouci, Olomouc

Abstrakt

Cílem studie bylo zjistit míru úzkosti (anxiety) učitelů a učitelek v období „mezi vlnami" – po prvním roce zkušenosti s pandemií, a tedy i s on-line vzděláváním. Bylo provedeno dotazníkové šetření mezi učitelkami a učiteli škol ve dvou krajích: v Královehradeckém a v Olomouckém kraji. Na základě studia literatury analýzy odpovědí (n = 930) prokázaly, že u učitelů byly v červnu 2021 hodnoty úzkostnosti (měřené GAD-7) lepší při srovnání s normami pro běžnou populaci v ČR.

Klíčová slova: *učitelé, úzkostnost, pandemie Covid-19*

Abstract

The aim of the study was to measure the level of teachers' anxiety in the period "between waves" – that is, after the first year of experience with the pandemic and thus with on-line education. The questionnaire survey was conducted among teachers in schools of two regions: Hradec Králové and Olomouc. Based on the study of relevant resources, the analysis of responses (n = 930) proved that anxiety levels in June 2021 (as measured by GAD-7) were better for teachers when compared to the standards for general population.

Keywords: *teachers, anxiety, Covid-19 pandemic.*

1 ÚVOD

Pandemie s sebou přinesla nečekané množství nových omezení, opatření, rychle se měnících okolností, které kladly obrovské nároky na psychiku každého učitele. Výzkumy dokladují nárůst stresové zátěže či deprese. Naše studie se zaměřuje na výskyt úzkosti v populaci učitelů v ČR po prvním školním roce s pandemií.

2 TEORIE

Úzkost zažil ve svém životě každý člověk a do života patří, dlouhotrvající úzkost však může být příznakem potíží (přetížení organismu, nedostatek serotoninu, reakce na dlouhodobý stres či trauma atd.) a je ohrožením duševního (koreluje např. s depresí) i tělesného zdraví (symptomem je např. vysoký krevní tlak) (např. Lamers et al., 2011). Prevalence úzkostných poruch celosvětově je 7,3 % (Baxter et al., 2013), také v populaci učitelů (např. Aydin, 2021), v populaci učitelů však během pandemie stoupla na průměrných 17 % (Ozamiz-Etxebarria, 2021). Očekáváme, že také v populaci českých učitelů potvrdíme tento zvýšený výskyt anxiety.

3 METODOLOGIE VÝZKUMU

Výzkumný design: kvantitativní CAWI šetření. V této studii analyzujeme výsledky skríninkové škály úzkosti GAD-7. Výzkumný soubor: učitelé škol Královéhradeckého a Olomouckého kraje, N = 938 participantů, z toho 194 mužů a 744 žen. Procedura: prostřednictvím odborů školství byli osloveni ředitelé škol zřizovaných nejen kraji, účast na základě dobrovolnosti. Metody analýzy dat: ověření normality (Shapiro-Wilkův test - data nemají normální rozložení, proto dále pracujeme s neparametrickými testy), deskriptivní statistické analýzy, testy pro porovnání dvou souborů a korelace.

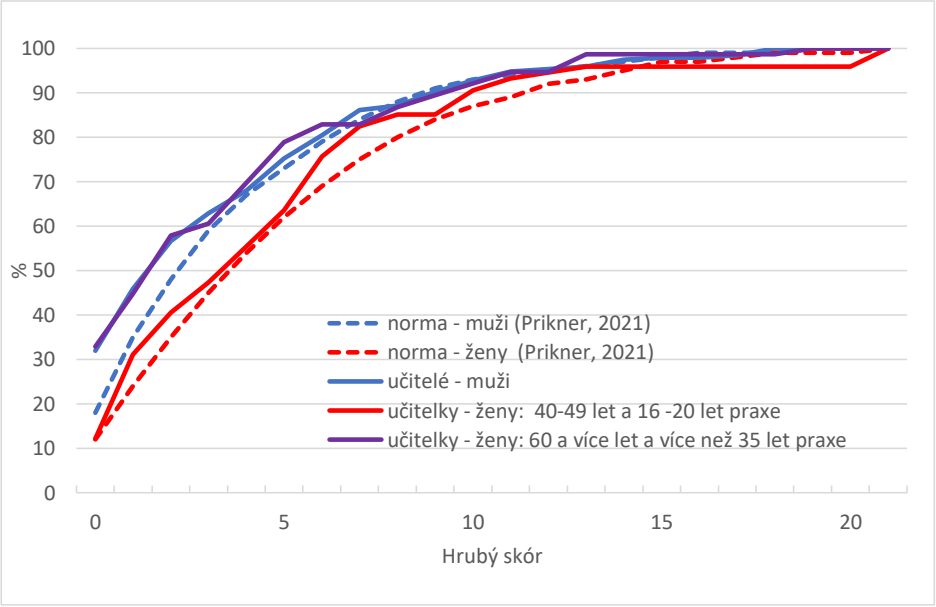
4 VÝSLEDKY

Škála GAD-7 měří čtyři úrovně prožívané anxiety (od minimální po těžkou úzkost), přičemž 3. a 4. úroveň znamenají vysoké riziko rozvoje úzkostné poruchy. Deskriptivy ukazují, že v populaci sledovaných učitelů je 10,65 % na rizikové úrovni anxiety (9,8 % muži, 11,5 % ženy). Výsledky párových neparametrických

t-testů (Wilcoxon – tabulka 1) ukázaly, že všechny sledované skupiny učitelů se odlišují v rozložení výsledků od normy (viz graf 1). Korelační analýza ukázala, že míra úzkostnosti u učitelů mužů se dle jejich věku a délky praxe příliš neliší (rho = −0,15 a −0,06). A podobně je tomu i u učitelek žen (rho = −0,06 a −0,03).

					95% CI for Rank-Biserial Correlation	
		W	p	Rank-Biserial Correlation	Lower	Upper
Norma muži	Učitelé muži	40.5	0.030	-0.574	-0.823	-0.139
Norma ženy	Učitelky ženy	0.0	< 001	-1.000	-1.000	-1.000
Norma obě pohlaví	Učitelstvo 1. st. ZŠ	188.0	0.012	0.628	0.244	0.841
Norma obě pohlaví	Učitelstvo 2. st. ZŠ	193.0	0.007	0.671	0.313	0.862
Norma obě pohlaví	Učitelstvo SŠ	15.0	< 001	-0.870	-0.949	-0.689

Tabulka 1. Wilcoxonův test pro anxietu učitelů

Graf 1. Kumulativní distributivní rozdělení úzkosti (GAD-7) učitelů

5 ZÁVĚRY A DISKUSE

Studie potvrdila, že v populaci učitelů se riziková úroveň anxiety vyskytuje více, než je celosvětový průměr. Rozdíly můžeme interpretovat jako důsledek dlouhodobé zvýšené profesní zátěže v průběhu pandemie (nová omezení, opatření, rychle se měnící okolnosti, distanční formy výuky atd.). Přesto je zjištěné procento ohrožené populace průměrně nižší, než celosvětově v populaci učitelů (o 7 %). Vyšší prevalence je dle očekávání u žen (cca o 2 %) Obdobně jako v jiných českých výzkumech (Život během pandemie aj.) patří mezi ohroženější skupinu ženy s dětmi.

6 LITERATURA

Aydin, S. (2021). A Systematic Review of Research on Teaching Anxiety. *International Online Journal of Education and Teaching, 8*(2), 730–761.

Baxter, A. J., Scott, K. M., Vos, T., & Whiteford, H.A. (2013). Global Prevalence of Anxiety Disorders: A Systematic Review and Meta-regression. *Psychological Medicin*e, *43*(5), 897-910.

Lamers, F., van Oppen, P., Comijs, H. C., Smit, J. H., Spinhoven, P., van Balkom, A. J., … & Penninx, B. W. (2011). Comorbidity patterns of anxiety and depressive disorders in a large cohort study: the Netherlands Study of Depression and Anxiety (NESDA). *The Journal of clinical psychiatry, 72*(3), 341–348.

Ozamiz-Etxebarria, N., Mondragon, N. I., Bueno-Notivol, J., Pérez-Moreno, M., & Santabárbara, J. (2021). Prevalence of ANxiety, Depression, and Stress among Teachers during Pandemic: A Rapid Systematic Review with Meta-Analysis. *Brain Sciences*, 11(9). DOI: 10.3390/brainsci11091172.

PODĚKOVÁNÍ

Autoři děkují za finanční podporu výzkumu Pedagogické fakultě Univerzity Hradec Králové.